

ZALTBOMMELS KAMERKOOR

DE VEERTIEN STONDEN

Hendrik Andriessen over de Kruisweg van Christus

Dirigent Ardaan Dercksen
m.m.v Strijkorkest Zoroaster
Declamant Gonny van der Maten

Zondag 15 maart 2026

om 16.00 uur

Sint-Martinuskerk

Oliestraat 26

Zaltbommel

Geachte concertbezoeker,

De Veertien Stonden van Andriessen is diep geworteld in de christelijke traditie, maar het is tegelijkertijd een werk dat die grenzen moeiteloos overstijgt. Voor het Zaltbommels Kamerkoor, een seculier en profaan koor, ligt de aantrekkingskracht van dit stuk niet in de religieuze belijdenis, maar in de universele zeggingskracht ervan. Andriessen gebruikt het lijdensverhaal als een raamwerk om fundamentele menselijke ervaringen te verklanken: pijn en mededogen, verlatenheid en troost, verstillings en hoop. Dat zijn thema's die niet exclusief religieus zijn, maar ieder mens raken, ongeacht overtuiging.

Muziek heeft het bijzondere vermogen om betekenis te dragen zonder dat die eenduidig vastligt. In de Veertien Stonden wordt de luisteraar uitgenodigd om te luisteren, te reflecteren en eigen associaties toe te laten. De tekst en muziek vormen samen een intens emotioneel landschap, waarin ruimte is voor persoonlijke interpretatie. Juist vanuit een seculiere invalshoek kan dit werk worden benaderd als een kunstzinnige meditatie over lijden en menselijkheid, eerder dan als een geloofsuiting.

Door dit werk uit te voeren, wil het Zaltbommels Kamerkoor laten horen dat religieus geïnspireerde muziek ook buiten haar oorspronkelijke context relevant en actueel kan zijn. Niet om antwoorden te geven, maar om vragen te stellen, stilte te laten spreken en een gedeelde ervaring te creëren. In die zin is dit concert een uitnodiging om even stil te staan, te luisteren en te ontdekken hoe muziek bruggen kan slaan tussen traditie en het hier en nu.

Namens alle uitvoerenden wens ik u deze ontdekking toe,
Hans de Wit, voorzitter Zaltbommels Kamerkoor

Programma

Guido Gezelle (1830-1899) was een Vlaamse priester en dichter. Hij schreef het gedicht De Veertien Stonden rond taferelen van de 14 kruiswegstaties.

In 1941-1942 werd Hendrik Andriessen gevraagd een stuk te componeren voor een koor. Andriessen schreef toen het muziekstuk De Veertien Stonden bij het gelijknamige gedicht van Gezelle. Andriessen heeft gezocht naar teksten die aansluiten bij de dramatische teksten van Gezelle en vond die in de psalmen van de liturgie van de Goede Week. Die vullen aan en versterken de teksten uit het gedicht. Andriessen zette die op muziek.

De opbouw is als volgt: elk blok bestaat uit een gedicht, een koorwerk (motet) en daarna een tussenspel -muzikaal intermezzo- door strijkers. Dit intermezzo suggereert een verklanking van de wandeling van de ene statie naar de volgende. Stonde XI is zonder tekst. Het verklankt het sterven van Christus.

Inleiding	instrumentaal	Koor: O vos omnes	mannen
Koor: Motto- Crucifixus	allen	VIII De weenende vrouwen	
I Gevonnist		Koor: Deus ne elongeris	vrouwen
Koor: Nos autem	vrouwen	Tussenspel III	
Tussenspel I		IX De derde val	
II Naar Golgotha		Vere languores	allen
Koor: Insurrexerunt	mannen	Tussenspel II	
Tussenspel IV		X Ontkleed	
III De eerste val		Koor: Ecce videmus	allen
Koor: Exsurge	allen	Tussenspel IV	
Tussenspel I		XI Gekruist,	instrumentaal
IV Maria		Tussenspel V	
Koor: Tuam Christe matrem	vrouwen	XII Gestorven	
Tussenspel III		Koor: Crucem tuam	allen
V Simoen van Cyrenen		Tussenspel II	
Innocens captus	mannen	XIII De zeven weeën	
Tussenspel I		Koor: Salvatoris mater	vrouwen
VI Veronica		Tussenspel III	
Koor: Obrui Tuam imaginem	vrouwen	XIV Begraven	
Tussenspel II		Koor: Hallelujah	allen
VII De tweede val			

Toelichting en teksten

inleiding

Motto Gekruisigd

Vooruitblik, Jezus is gekruisigd, heeft geleden en is verrezen voor ons.

Crucifixus etiam pro nobis;
sub Pontio Pilato passus et sepultus
est, et resurrexit.

Hij is voor ons gekruisigd;
onder Pontius Pilatus heeft Hij
geleden en is Hij begraven, en Hij is
verrezen.

Stonde I Gevonnist

Jezus wordt ter dood veroordeeld. Pilatus spreekt het vonnis uit, het verdriet is groot.

Nos autem gloriari oportet in cruce
Domini nostri
Jesu Christi:
in quo est salus, vita et resurrectio
nostra,
per quem salvati, et liberati sumus.

Ons echter past het te roemen in het
kruis van onze Heer
Jezus Christus:
in wie ons heil is, ons leven
door wie wij verlost en bevrijd zijn.

Tussenspel I

Stonde II Naar Golgotha

Jezus neemt het kruis op terwijl het volk roept om zijn dood.

Insurrexerunt in me testes iniqui,
et mentita est iniquitas sibi.
Legem pone mihi, Domine, in via tua;
et dirige me in semitam rectam,
propter inimicos meos.
Ne tradideris me in animas
tribulantium me;
quoniam insurrexerunt in me...

Getuigen vol onrecht zijn tegen mij
opgestaan en verstrikt is het onrecht
in zijn eigen leugens.
Stel mij een wet, o Heer, en leid mij
op uw weg;
en richt mij op het rechte pad,
vanwege mijn vijanden.
O lever mij niet uit aan zielen die mij
verdrukken;
want zij zijn tegen mij opgestaan.

Tussenspel IV

Stonde III De eerste val

Jezus valt voor de eerste keer, de mensen die hem
liefhebben leven met hem mee.

Exsurge, exsurge, Domine,
et intende iudicio meo,
Deus meus et Dominus meus,
in causam meam.

Waak op, waak op, Heer,
en zet u in voor mijn recht,
mijn God en mijn Heer,
strijd Gij voor mijn zaak.

Tussenspel I

Stonde IV Maria

Jezus ontmoet Maria, er volgt een emotioneel moment tussen moeder en zoon, vol mededogen.

Tuam, Christe, matrem quae in te
carne
sine virili semine peperit
et vere virgo etiam post partum
in corrupta permansit:
hanc tibi addicimus
ad intercessionem,
Domine multum misericors,
ut offensarum condonationem
jugiter largiaris qui clamant:
memento et nostri Domine,
in regno tuo.

Met uw moeder, Christus, die U
zonder mannelijk zaad gebarnd heeft
en – waarlijk maagd – zelfs na het
baren onaangetast gebleven is:
met haar komen wij tot U, Heer,
zij is ons tot voorspraak.
Dat Gij, die overvloedig barmhartig
bent, altijd rijkelijk vergeving wilt
schenken wanneer wij roepen:
Gedenk ook ons, Heer,
in uw koninkrijk!

Tussenspel III

Stonde V Simoen van Cyrenen

Simoen van Cyrenen, die net in Jeruzalem is aangekomen, wordt gedwongen Jezus te ondersteunen en deelt zo in zijn lijden.

Innocens captus
nec repugnans ductus;
testibus falsis
pro impiis damnatus:
quos redemisti,
tu concerva, Christe.

Christus, die onschuldig
gevangen zijt genomen,
zonder verzet weggevoerd
door valse getuigen en voor
goddelozen veroordeeld:
bewaars hen die Ge hebt losgekocht.

Tussenspel I

Stonde VI Veronica

Veronica droogt Jezus' gezicht met een doek. Ze toont barmhartigheid en Jezus' beeltenis verschijnt op haar doek.

Obrui tuam imaginem
tuumque mandatum violavi,
tota species obscurata est
extinctaque est lampas.
O salvator vitiis
sed misertus ipse
redde mihi laetitiam,
ut canit David.

Ik heb uw beeltenis bedekt
en uw gebod geschonden;
al uw schoonheid is verduisterd
en het zonlicht is gedoofd.
O Verlosser,
voor mijn misstappen gedood
en toch zelf meedogend,
“geef mij weer blijdschap”,
Zoals David heeft gezongen.

Tussenspel II

Stonde VII De tweede val

Jezus valt voor de tweede keer. De uitputting is opnieuw zichtbaar.

O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite et videte si est dolor similis
sicut dolor meus.

O gij allen die hier voorbij komt,
aanschouwt en ziet of er een smart is,
gelijk aan mijn smart!

Tussenspel IV

Stonde VIII De weenende vrouwen

Jezus spreekt de weenende vrouwen, die met hem en zijn moeder meeleven, toe.

Deus, ne elongeris a me, Deus meus,
in auxilium meum respice.
Confundantur et deficiant
detrahentes animae meae.
Operiantus confusione et pudore
qui quaerunt mala mihi.
Ego autem sperabo, et adjiciam
super omnem laudem tuam.
Os meum annuntiabit justitiam tuam,
tota die salutare tuum.

God, blijf niet verre van mij, mijn God,
kom mij ijlings te hulp.
Dan zullen mijn tegenstanders
van schaamte vergaan en wie het
kwade voor mij zoeken, worden
gehuld in smaad en schande.
En zelf blijf ik bestendig wachten:
ik zal uw lof vermeerderen.
Mijn mond zal uw gerechtigheid
verkondigen,
elke dag weer uw heil.

Tussenspel III

Stonde IX De derde val

Jezus valt voor de derde keer; men vraagt hem om vergiffenis en leeft met zijn lijden mee.

Vere languores nostros
ipse tulit,
et dolores nostros ipse portavit.
Cuius livore sanati sumus.

Waarlijk, onze zwakheden
heeft Hij op zich genomen,
en onze smarten heeft Hij gedragen.
Door zijn striemen is ons genezing
geworden.

Tussenspel II

Stonde X Ontkleed

Jezus wordt van zijn kleren beroofd om hem te vernederen, te ontmenselijken.

Ecce vidimus eum
non labantem speciem
neque decorem,
aspectus eius in eo non est;
nic peccata nostra portavit,
et pro nobis dolet:
ipse autem vulneratus est
propter iniquitates nostras.
Cujus livore sanati sumus.

Zie, wij hebben hem gezien,
die geen gestalte heeft
en geen luister,
zijn aanzien is niet om aan te zien;
deze mens heeft onze zonden
gedragen, en hij lijdt smarten
voor ons:
hij heeft zich laten verwonden
voor onze ongerechtigheden.
Door zijn striemen is ons genezing
geworden.

Tussenspel IV

Stonde XI Gekruist (Instrumentaal)

Jezus wordt aan het kruis genageld, verloochend, verlaten maar ook betreurd. En Jezus vraag zijn vader de mensen te vergeven.

Tussenspel V

Stonde XII Gestorven

Jezus sterft aan het kruis, omringd door zijn treurende volgelingen.

Crucem tuam adoramus, Domine, et sanctam resurrectionem tuam laudamus et glorificamus; ecce enim propter lignum venit gaudium in universo mundo.

Uw kruis, o Heer, aanbidden wij, en uw heilige verrijzenis loven wij en prijzen wij; want zie, door het hout van uw kruis is vreugde gekomen in heel de schepping.

Tussenspel II

Stonde XIII De zeven wee'n

Jezus wordt van het kruis afgenomen. De omstanders tonen hun verdriet, maar ook hun mededogen en liefde voor zijn moeder.

Salvatoris Mater pia,
mundus huius spes, Maria,
ave plena gratia.
Porta coeli, templum Dei,
mundi portus ad quem rei
currunt cum fiducia.
Summas Regis sponsa digna
cunctis clemens et benigna
operum suffragio.
Caecis lumen, claudis via,
nudis Martha et Maria,
mentis desiderio.
Inter spinas floruisti
sic flos flori patuisti
pietatis gratia.
Verbum verbo concipisti,
Regem regum peperisti,
virgo viri nescia.

Lieve moeder van de verlosser
hoop voor deze wereld: Maria
wees gegroet, vol van genade.
Deur naar de hemel, heiligdom van God,
vluchthaven voor heel de wereld tot wie
aangeklaagden vol vertrouwen toestromen.
Edele bruid van de Koning,
om uw genade allen waardig,
en welwillend in hulp bij al wat wij doen.
Voor blinden een licht, voor wankelen een weg,
voor naakten een Martha en Maria,
dat is wat uw hart verlangt.
Tussen doornen bloeide uw bloem
zó heeft uw bloem voor zijn bloem
opengestaan,
dank zij uw vroomheid.
Door een woord hebt ge het Woord ontvangen,
de Koning der koningen gebaard,

Regi nato adhaesisti
quem lactasi et pavisti,
Mare matris debito.
Quae conjuncta nunc eidem
et regina facta pridem
operum pro merito.
Regis ergo fac, regina,
apud regem ut ruina
relaxerunt debita.
Et regina fac renatos
Areator expurgatos
pietate solita.
Amen.

maagd, met geen man bekend.
Aan de nieuwgeboren Koning hebt u zich
gehecht,
ge hebt Hem gevoed en Hem gevreesd,
in een zee van moederplicht.
Zij is nu met Hem verbonden
die eertijds al koningin geworden was
als loon voor al haar werken.
Daarom, koningin des Konings,
bework bij de koning dat door zijn ondergang
onze schulden worden kwijtgescholden.
En, koningin, maak wie herboren zijn
bij de aanklager verontschuldigd,
met liefde van U bekend. Amen.

Tussenspel II

Stonde XIV Begraven

Jezus wordt in het graf gelegd, het aardse lijden komt tot een einde en zijn onsterfelijkheid wordt geëerd.

Hallelujah.

God lof!

Vertalingen: Pieter Oussoren

Hendrik Andriessen

Hendrik Franciscus Andriessen (1892–1981) werd geboren in een kunstzinnig en muzikaal gezin in Haarlem. Zijn vader Nico was organist en dirigent van de Sint-Josephkerk, waar Hendrik hem in 1913 opvolgde. Hij kreeg orgelles van Louis Robert en behaalde in 1916 het eindexamen compositie aan het Amsterdamsch Conservatorium, waar hij zijn latere echtgenote Tine Anschütz ontmoette. Na 21 jaar Sint-Josephkerk vertrok Andriessen in 1934 naar de Utrechtse Sint-Catharinakathedraal als organist en dirigent. Hij was al verbonden aan de katholieke Kerkmuziekschool in Utrecht en werd in 1937 tevens directeur van de Utrechtse muziekschool en het conservatorium. Daarnaast begon hij als hoofdleraar theorie, compositie en pedagogiek aan het Amsterdams Conservatorium.

In de jaren dertig groeide zijn reputatie als componist snel. Werk als de Kuhnau-Variaties (1935), het Magnificat (1937), de Ballade van den merel (1936) en de Tweede Symfonie (1938) kreeg veel aandacht. Zijn Trio nr. 2 (1940) werd geprezen als een meesterlijke bijdrage aan de kamermuziek.

Een nieuwe fase begon in 1949 toen hij directeur werd van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Door de zwaarte van deze functie legde hij bijna al zijn andere werkzaamheden neer, waaronder zijn organistenpost in Utrecht. In 1952 werd hij buitengewoon hoogleraar muziekwetenschap aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, waar hij in zijn inaugurele rede sprak over de maatschappelijke invloed van muziek.

Na zijn pensionering in 1957 ontving Andriessen diverse prestigieuze prijzen, waaronder de Johan Wagenaarprijs, de Sweelinckprijs en de Professor Van der Leeuwprijs. In 1963 ging hij met emeritaat als hoogleraar. Na het overlijden van zijn vrouw Tine in 1975 stierf Andriessen zelf op 12 april 1981. Hij werd begraven naast zijn echtgenote in Heemstede.

Afbeelding op de voorkant

Dit is een deel van een glaspaneel geïnspireerd op de eerste kruiswegstatie van Jan Toorop.

Jan Toorop (1858-1928) was een van de belangrijkste Nederlandse beeldend kunstenaars rond 1900. Aanvankelijk schilderde hij in impressionistische stijl, later ontwikkelde hij zich tot symbolistisch schilder.

Toorop maakte krijttekeningen (op paneel) van de 14 kruiswegstaties in de jaren 1916-1919, waarin zijn verfijnde detailbehandeling en expressieve lijnen duidelijk zichtbaar zijn. Ze vormen daarmee een hoogtepunt in zijn katholieke oeuvre.

Van deze krijttekeningen zijn glaspanelen afgeleid, die te zien zijn in o.a. de moderne R.K.-kerk De Bron van Krimpen aan den IJssel en de Dominicuskerk in Urecht. In dit boekje gebruiken we de glaspanelen.

Leuk weetje. Toorop identificeert zich persoonlijk met het lijdensverhaal van Christus. In de achtergrond (rechtsboven) van statie VII heeft hij zichzelf afgebeeld.

Detail uit statie VII

U heeft vandaag een deel van Strijkorkest Zoroaster gehoord

1e viool: Richard Rensman (concertmeester), Cisca Batterink, Barbara Hendrickx

2e viool: Danaë Rozendaal (aanvoerder), Minke Reijneveld

Altviool: Marjolijn Woutersen (aanvoerder), Gijsbert Zwart

Cello: Merel Dercksen (aanvoerder), Anneke Wuestman, Maayke Brants

Contrabas: Idse Visser.

Koorleden

Sopranen: Heleen Duindam, Bep Groeneveld, Marjan Mos, Corrienne Talacua, Wikkie Vis, José Vullings.

Alten: Jessica Aarnink, Karen Andrews, Marika van Balken, Mirjam Bezemer, Herma Haaksema, Elzemie Korteweg, Marjolein van Nieuwkastele, Rijna Rozendaal, Mineke van Schijndel.

Tenoren: Rob de Boer, Jan Dekkers, Hans Flamman, Bernadetta van Loenhout, Jan Scheurwater, Jan van Schijndel.

Bassen: Rob Blom, Ronald Groen, Jan Albert de Haan, Arthur Renckens, Stijn van Rest, Lucas Vis, Kees Vugts, Hans de Wit, Huub van Woerden.

Bij de Bassen zong op projectbasis met ons mee: Rob Weide

Zaltbommels Kamerkoor

In 2027 bestaat het Zaltbommels Kamerkoor 65 jaar! Het telt circa 30 enthousiaste leden. Ze komen grotendeels uit de Bommelerwaard, maar ook van daarbuiten.

Het koor zingt een gevarieerd repertoire, muziekstukken vanaf de vroege Renaissance tot moderne muziek, a capella of begeleid door een ensemble. Er staat zowel geestelijke als wereldlijke muziek op het repertoire, bekend en onbekend.

Componisten die de afgelopen jaren op het programma stonden zijn o.a.: 4 generaties Andriessen, Bach, Brahms, Duruflé, Elgar, Fauré, Händel, Haydn, De Klerk, Liszt, Maessen, Mendelssohn, Mozart, , Pärt, Purcell, Rolle, Rossini, Rutter, Sandström, Schubert, Sibelius, Sullivan en Vaughan Williams.

Dit alles gebeurt sinds begin 2025 onder leiding van Ardaan Dercksen. De groepsdynamiek van een koor inspireert hem om te werken aan de samenklank en de ontwikkeling van de muzikale bagage. De plezierige, vertrouwde sfeer binnen het koor maakt dit mogelijk.

Ardaan Dercksen

Strijkorkest Zoroaster

Gonny van der Maten

Ardaan Dercksen werd opgeleid als koor- en ensemblezanger in de rooms-katholieke en anglicaanse traditie. Hij blijft zich bekwamen als ensemblezanger en momenteel zingt hij bij Ribattuta Musica en Bachkoor Holland.

In 2008 begon hij aan zijn studie Koordirectie aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen.

Momenteel is hij dirigent van het Zaltbommels Kamerkoor, kerkkoor Voce Laetare in Hilversum, het Zeister Vrouwenkoor en het Zeister Mannenkoor. Ook valt hij regelmatig in als repetitor bij kamer- en oratoriumkoren.

De laatste jaren is Ardaan zich gaan ontwikkelen als componist: aanvankelijk als componist in de kerkmuziek, nu ook voor koren buiten de kerkelijke praktijk.

Leuk detail: Ardaan heeft als bariton eerder het stuk De Veertien Stonden gezongen.

Strijkorkest Zoroaster legt zich toe op het spelen van klassieke muziek uit de twintigste en eenentwintigste eeuw. Daarbij heeft Zoroaster ook vaak werk van Nederlandse componisten op het programma staan.

Strijkorkest Zoroaster is in 1984 door studenten opgericht om gevorderde amateurmusici in de gelegenheid te stellen hedendaagse muziek uit te voeren.

Zoroaster speelt jaarlijks twee programma's en bestaat uit ongeveer twintig leden. Een deel van het orkest speelt vandaag voor u. (zie pag. 11)

Gonny van der Maten werd geboren in Amsterdam, waar zij haar opleiding aan het Sweelinck Conservatorium volgde, met als orgel-hoofdvakdocent Albert de Klerk. In 1984 behaalde zij cum laude het Diploma Uitvoerend Musicus en in 1985 het Diploma Kerkmuziek. In 1983 won zij de eerste prijs bij het Internationale Albert Schweitzer-concours te Deventer.

Naast haar optredens in traditionele orgelconcerten geeft zij regelmatig poëzieconcerten waarin zij zelf de teksten voordraagt.

Sinds een aantal jaren ligt het zwaartepunt van haar werk op het dirigeren van koren.

ZALTBOMMELS KAMERKOOR

Meezingen?

Er is altijd ruimte binnen ons koor. We zijn met name op zoek naar hoge sopranen en tenoren, liefst met ervaring. De repetities vinden iedere woensdagavond plaats van 19.45-21.45 uur in de Gasthuiskapel te Zaltbommel. Tijdens een repetitie ben je van harte welkom om de sfeer in het koor te komen proeven.

Kijk ook eens op Zaltbommelskamerkoor.nl of neem contact op met secretaris Huub van Woerden, telefoon 0627545666.

Volgende concerten

- Kerstconcert 2026, hou onze media in de gaten voor de precieze datum.
- In 2027 bestaat het Zaltbommelskamerkoor 65 jaar, een jubileumjaar! Hou voor meer informatie onze website, Facebook en de media in de gaten.

Met dank aan

Drukwerk

Redactie: Marjolein, Mineke, Mirjam en Rijna